

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

10. Quænam virtus sit Religio, & qui proprij eius actus & officia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

blatè, & simpliciter cultû imaginî dare possimus? Certè Altifio, lib. 3. tract. 8. c. 4. q. 5. Alexander art. 3. q. 30. m. 3. art. 1. §. 3. Bonauent. 3. dist. 9. art. 1. qu. 6. in sil. in 3. q. 8. art. 2. ad dub. 5. Gabriel. de Canon. Missis, sect. 50. Adrian. in quodlib. 4. art. 1. in 3. puncto principali respondere videntur, non licere id facere, nisi conditione expresse apposita, si tu es Christus, vel Deipara, vel Sanctus, color, & veneror, sin secus, minime. Idem quoque sentiunt Angelus, Syluester, Tabienfis, Armilla locis citatis. Et meritò quidem, quia nonum fermè est, & insolitum, Christû, vel Deiparam, vel Sanctos in Imaginibus loqui: quod autem præter communem morem est, absolute, & simpliciter non est tanquam verum, aut bonû statim leuiter amplectendum, cum falli ac decipi facile possimus. Non tamen condemnarem rudem, & rusticum hominem, qui bona fide nihil dubitans in hac parte erraret.

Duodecimò quæritur, An panem Eucharistiæ consecratum, tunc sine peccato laicus tangat, contereatur? Respondeo, nisi id fiat causa aliqua graui, talem contractum esse laicis interdicitum, quia in illo pane re ipsa verè Domini Corpus est, vnde ab eo tangendo non solum Laicus, sed etiam Clericus, quamuis sit Subdiaconus, aut etiã Diaconus omnino abstinere debet: nam hoc proprium est Presbyteri. Neque obstat, quod olim Diaconus dominicum sanguinem porrigebat, immo etiam corpus, quando Episcopus, & Presbyter id non poterant ministrare, & Diacono, vti faceret, præcipiebant: nam Diaconus Christi sanguinem in Calice contentum subministrabat, ac proinde calicem tantummodo tangebatur, & Corpus pariter dominicum aliquando conferebat. Sed id tunc temporis in more positum erat, nunc verò aliud mores, canones, & iura postulant. Obijcies, præcis temporibus Eucharistiã dari solitam in manibus eorum, qui eius rei gratia ad templum ventitabant, qui eam deinde domum deferrebant, ibique sumebant. Respondeo, id ea tempora tulisse, sed nostra nunc id iustis de causis non patitur. **AT QVÆRES,** nunquam ne omnino licebit Laico tangere Eucharistiã? Licebit aliquando, tunc nempe, si ausu impio, & nefario (quod Deus malum auertat) deijceretur in terram, aut casu aliquo decideret, & abesset, qui eam inde tolleret, & eleuaret, Sacerdos, aut Clericus; liceret Laico eam quanta maxima posset cum honorificentia, & veneratione leuare. Sed quid si Laicus grauioris alicuius culpæ conscientia tangeretur? Hostiæne sacrosanctæ dignius, & religiofius eleuandæ, idoneum de peccato dolorem necessariò præmitteret? Respondeo, eum ad id minime adstringi: sicuti neq; vt quis Eucharistiã videat, nec vt latriæ cultu illam veneretur, & colat, detestari peccata debet: quoniam tales actus non sunt Presbyterorum proprii.

Cap. X.

Quenam virtus sit Religio, & qui proprii eius actus, & officia.

Animaquertendum est, primum Decalogi præceptum: Vnum cole Deum, ad Religionem pertinere, cuius est iustum, ac debitum Deo cultum deferre. Vnde Latinis, teste Augustino

lib. de vera relig. cap. 55. dicta videtur esse Religio à religando, quod eius vinculis, diuinis ministris sumus mancipati, & addicti; & veluti Deo religati, & adstricti. Quamuis Isidorus lib. 10. Etymolog. ca. 17. Religionem à relegendo, vel reeligendo ducat, eo quod, qui Religiosi sunt, tales dici videantur, quoniam, quæ ad cultum diuini pertinent, diligenter pertractent, & quasi relegant. Alij verò putent Religionem dictam esse à relinquendo, eo quod propter sanctitatem aliquam sepositum sit, & à nostris vibus remotum id, quod est religiosè consecratum.

Primò quæritur, An Religio sit virtus Theologica, an Moralis? Respondeo, esse moralem, non theologiam: non enim res, & materia obiecta est Deus, sed honor, & cultus Dei, quem religio diuinæ maiestati tribuit.

Secundò quæritur, An Religio sit vna duntaxat virtus specie: nam videntur duæ esse Religionis species, vna, quæ Deo venerationem, & cultum debitum deferret; altera, quæ Sanctis vnâ cum Christo in celo regnantibus, & sacris Imaginibus, & Reliquijs Sanctorum, alijsque rebus sanctis iustum honorem tribuit. Sunt, qui putent Religionem non esse vnâ specie; sed genere, ea ratione permoti, & conuicti, quod Religio sit, qua cultum alicui damus, quia dignitate aliqua, aut virtute cæteris rebus excellat, & præstet: Ita vt virtus sit, qua alium hominem ob excellentiam aliquam, quam in illo cernimus, honoramus: Sed excellentia, & dignitas Dei, vt potè infinita, & immensa, specie differre ab ea, quæ est Sanctorum cæli ciuium. Mihi tamen vna tantummodo specie Religio, non genere videtur esse. Quia apud Latinos Religio dicitur eadem, quæ apud Græcos Latria, hoc est, virtus, quæ Deo iustum, & debitum cultum, & honorem tribuit. Nec enim Religio est virtus, quæ in genere aliquem ob excellentiam honoret, & colat, sed quæ diuinis honoribus, & cultus Deo deferret: non igitur Religio, quicquid excellit, honorat, & colit, sed quicquid diuinum est, & qua ratione diuinum: quemadmodum ergo Deus vnus est, sic vna quoque specie Religio est.

Oppones, Sanctos cæli incolas, Imagines Sanctorum, & res alias sacras religiosè veneramus, ergo alia est Religio, qua hæc honoramus, atque ea, qua Deum colimus. Respondeo, sicut vnus virtutis est finem velle, & ea, quæ sunt ad finem eligere, quamuis velle, & eligere sint actus re ipsa, & ratione diuersi; sic vna est specie virtus, quæ est Religio, cuius actus possunt specie, & ratione distingui, vt sacrificare, precari, vouere, iurare: Pari etiam ratione cultus, & honores, quos Deo, Sactis, & rebus sacris præstamus, possunt specie, & ratione differre, licet Religio sit virtus vnus tantum rationis. Præterea, Sanctos cæli habitatores, eorum Imagines, & res sacras, nequaquam absolute, & simpliciter propter ipsas reueremur, & colimus, sed propter Deum, hoc est, quatenus sunt aliqua sanctitate prædita, vel quatenus ad Deum aliqua ratione referuntur, vel quatenus cum Deo aliquo modo, videlicet, aut re ipsa, aut cogitatione nostra coniunguntur. Sanctos quidem, tanquam patronos, & aduocatos apud

Deum,

Deum, quos voluit, ac iussit Deus ipse honorari, & coli Imagines propter ipsa prototypa, & exemplaria, quæ referunt. Cæteras res sacras, quia totus honos, & cultus earum ad Deum refertur, qui pariter voluit, ut eas piè, & religiosè tractaremus, & coleremus, Deum cultu latræ, & religionis veneramur, ut auctorem, & largitorè cælestium, & spiritualium honorum, quæ oratione postulamus. Sanctos verò, ut patronos, quorum patrocinio, & precibus Deus nobis eiusmodi bona largitur: res sacras honoramus, ut referuntur ad Deum.

Tertiò quæritur, Quinam sint adorationis actus, quos Deo, diuinis que rebus Religio tribuit? Respondeo, apud Hebræos fuisse quatuor adorationis genera: Aut enim Iudæi, caput suum summitebant: Aut crura, & genua flectebant: Aut totum corpus inclinabant: Aut denique sese in terram facie, & toto corpore prosternebant: Unde quatuor sunt hebraica verba, quatuor ea adorationis genera propriè exprimentia: Cadad, quod significat, caput, seu ceruicè inclinare: Car, est crus, aut genu flectere: Barac, significat inclinare corp⁹: Schachah, est facie, & toto corpore humi procubere. Præter hæc verba est etiã quintum Abad, quod propriè significat seruire. apud grecos codices sacros est λατρεύω, δαλίω, προσκύνω. Primum verbum vniuersè significat seruire: Sed Scriptura eo vitur ad significandum cultum, qui Deo tribuitur tanquam Deo, summum videlicet & perfectissimum: qui quidem actus dicitur Latræ. Unde dicta est Idololatria, qua cultus, qui Deo debetur, alteri defertur. Δαλίω, generatim quoque significat, seruire, & de Deo quoque dicitur, cum colitur tanquam Dominus. Sed Ecclesiastici Scriptores transfulerunt ad significandum cultum, qui Sanctis in cælo cum Christo viuentibus, & rebus sacris tribuitur. προσκύνω, in vniuersum Græcis significat idem, quod Adoro. Porro apud Latinos adorandi verbum, aliquando generatim accipitur, aliquando solum de Deo dicitur: tunc autem Deo soli conuenit Adorationis cultus, quando eum veneramur, & colimus propter ipsum: nam cætera omnia non propter ipsa, sed propter Deum hoc cultu honorare debemus. Alioqui enim, si diuinum religionis cultum alicui alteri propter ipsum tribueremus, Idololatriæ crimen committeremus. Quare Esther 13. Mardocheus noluit sese inclinare coram Aman, rationem reddens: *Timui, inquit, ne honorem Dei transferrem ad hominem, & quenquam adorarem (nimirum propter ipsummet) excepto Deo meo.* Actuum 10. cū Cornelius Centurio Petrum adorare vellet, ac si in eo diuinum aliquid inesset, dignum que proinde diuinis honoribus, prohibuit Petrus, dicens: *Surge, & ego ipse homo sum.* Act. 14. Paulus, & Barnabas Lycaoniis præceperunt, ne adorarent eos. Denique Angelus Apocal. 19. Ioanni, qui eum adorare volebat, dixit: *Vide ne feceris: Conseruus tuus sum, Deum adora.* Et propterea Athanasius disputans contra Arianos, ait: *neque Angelos, neque homines sanctos esse adorandos.* Epiphanius quoque scribit, Mariam non esse adorandam, sed solum Deū. Ambrosius reprehendit eos, qui conseruos adorant. Demum Augustinus de sanctis hominibus, & Angelis loquens, ait: *Non sit nobis re-*

ligio cultus hominum mortuorum: quia si piè vixerunt, non sic habentur, ut tales querant honores: sed illum à nobis coli volunt, quo illi amittunt letantur meriti sui nos esse confortes. Quibus in locis Patres, de Adoratione loquitur eo more, quo Scriptura loquitur. Ea porro quatuor adorationis genera, quæ supra retulim⁹, soli Deo dare consuevit. Aliquando tamen permittit homines aliquo ex illis quatuor generib⁹ adorari: nimirum, vel capitis summissione, vel genuflexione, vel inclinatione corporis, aut quia huiusmodi adorationis genera sint apud eos, de quibus Scriptura loquitur, vitata: aut quia homines non propter ipsos, sed propter Deū religioso cultu honoramus. Cum verò prohibet Scriptura, ideo prohibet, quia pius, & religiosus honor, & cultus latræ soli Deo deferri, & tribui debet, aut alteri: sed propter Deum, ita ut potius in eo Deus colatur.

Quintò quæritur, An religiosus cultus sit sanctis hominibus tribuendus; Sanctorum nomine hoc loco intelligimus eos, qui publica Ecclesiæ auctoritate sunt in Sanctorum numerum relati; & quos tanquam Sanctos cæli habitatores publicè veneratur Ecclesia. Fuit hæresis Eustathij, ut refert Socrat. libr. 2. Histor. Ecclesi. cap. 33. dicens: Sanctos non esse colendos, sed vnum tantummodo Deum: quia primo præcepto Decalogi Deum colere iubemur, ac prohibemur cultū alijs tribuere: qua hæresis infecti quoque fuere Eunomius, & Vigilantius, Claudius Taurinensis, Waldenses; & nunc quoque Lutherani, & Calvinistæ. Porro Catholica est sententia, Sanctos piè, & religiosè coli oportere, idque & Concilia definiunt, & communi consensu patres, & Græci, & Latini tradiderunt. Sed animaduertendum est, in quo status huius controuersie consistat. Hæretici minimè inficiantur, Sanctos esse honorandos eo cultu, & honore, quo veneramur, & colimus viros virtute aliqua, & sapientia, potentia, ætate, nobilitate, vel qualibet alia auctoritate conspicuos: hic enim honos totus est ciuili, & humanus, & proinde viris eximijs, & excellentibus debitus. Sed Catholicos hæretici criminantur, quòd Sanctos pro Deo reuerentur, & colant, hoc est, quòd diuinis Sanctis honores deferant: & hoc, inquit, est, quod Scripturæ prohibent, ne vllum hominem pro Deo colamus. At enim falluntur hæretici: nec enim Catholici Sanctum vllum pro Deo honorant, sed eum propter Deum ipsum venerantur, & colunt. Vt enim supra diximus: Imaginem Dei minimè coli pro Deo; sed propter Deum; quoniam non colimus, & veneramur Imagines propter ipsasmet; sed propter res, quarum similitudinem gestant. Et idcirco licet Imaginis Dei cultus sit latræ, non cōtinuò sequitur, ut rei creatæ tribuatur: quoniam datur Imagini, non propter ipsam; sed propter Deum. Tunc verò est Idololatria, cum Diuinum cultum creatis rebus deferimus propter ipsas: Sic etiam Sanctos non solum honoramus eo cultu, quo viros virtute, sapientia, potentia, aut qualibet alia dignitate præstantes; sed etiam Diuino cultu, & honore, qui est religionis actus: nam ille cultus, qui viris primarijs defertur, non est religionis; sed alterius longè inferioris virtutis, quæ obseruantia vocatur, actus, & officium.

Sed diuinos cultus, & honores Sanctis nõ damus propter ipsos, sed propter Deum, qui eos Sanctos effecit. Non igitur est Idololatria, si templa erigamus in honorem Sanctorum, altaria consecremus, sacrificia offeramus, dies festos instituamus: Si eorum opem, & patrocinium inuocemus, si eis vota nuncupemus: denique si peregrinationes suscipiamus, vigiliis, & ieiunia sustineamus: scilicet hæc omnia propter Deum ipsum fiunt, in quem totus honos, & cultus, qui tribuitur Sanctis refertur.

Tribuimus autem Sanctis eiusmodi honores, quia Deus voluit suos Sanctos sic honorari, & coli. Non igitur cum primo Decalogi præcepto pugnamus, si Diuinum cultum Sanctis tribuimus: quoniam eo præcepto solum prohibemur, ne alteri religionis officia, & Diuinos honores imperitiamus propter ipsum, cum religio, & Diuinus cultus Deo propter ipsum debeatur.

Sextò quæritur, An Sancti sint inuocandi? Idem, quos ante diximus, hæretici, persuadere conantur, etiam in hoc Catholicos cum Scripturis, & primo Decalogi præcepto pugnare, quod Sanctos orent, & eorum opem, & auxilium implerent. Quod probant, quia nostræ mentis cogitationes omnem humanam cognitionem penitus effugiunt, & latent: ergo Sancti, nostræ mentis precationes occultas cognoscere nequeunt. Deinde inter Deum, & homines solus est vnus Mediator, & aduocatus, qui est Christus Redemptor noster, ergo in iuria sit Christo, si alius tanquam aduocatus, patronus, & mediator inuocetur. Præterea probant, quia impium, aiunt, esse videtur, Sanctos orare eo modo, quo Deum precamur, ergo nefas est, orare, & precari Sanctos, vti è cælo respiciant, preces exaudiant, suscipiant vota, fletus, lacrymas, suspiria; denique, vt iuuent, & liberent à malis: quibus modis, inquit, Deum ipsum oramus.

Sed certa est, & manifesta Conciliorum definitio, perpetuo ab Apostolorum temporibus vsu, & omnium Græcorum, & Latinorum patrum auctoritate firmata, Sanctos esse orandos, & inuocandos. Et manifesta hæreticorum calumnia est, Sanctos orari, & inuocari à nobis, eo modo quo Deum. Nam Deum oramus, vt noxas, & peccata condonet, gratiam, & virtutes cõcedat, cælestem hereditatem conferat, nos ab omni malo eripiat, & protegat: At verò Sanctos oramus, vt pro nobis sint apud Deum aduocati, precatores, & fautores. Vnde Ecclesia in suis publicis supplicationibus Deum orat, vt misereatur nostri; at verò Sanctos, vt orent pro nobis: vel suis precibus, & meritis mala à nobis auertant, bona à Deo impetrent, suo patrocinio nos iuuent.

Ad illud verò, quod hæretici obijciunt, Sanctos, mentis nostræ abditas cogitationes nescire: verum est, eos naturæ vi, & facultate eiusmodi cogitationes non posse cognoscere; at eo ipso, quod beati sunt, iure, & conditione ipsius beatitudinis habent, vt videant in Deo quæcumque ad ipsos pertinent: & proinde preces omnes, quæ ad ipsos diriguntur. Quomodo tamen in Deo videant, duæ sunt Theologorum sententiæ in 4. dist. 45. Vna, quæ affirmat, eos in Deo cognoscere initio statim suæ beatitudinis, hoc est, ab eo temporis momento, quo cœperunt esse beati: ita vt simul

& Diuinitatem clarè cernant, & omnia cognoscant, quæcumque ad ipsos pertinent, & processu temporis futura sunt. Altera opinio, Sanctos tradit ea videre, & cognoscere varijs temporum interuallis, prout lapsu, & cursu tēporis fiunt, quæ ad ipsos pertinent siue hoc, siue illo modo cognoscant, ideo ea vident, quia iure, & conditione beatitudinis, debetur ijs, qui iam sunt cælestem hereditatem adepti, vt quæ ad eos spectant, ea Deus ipsis patefaciat. Et ideo, cum Sanctos oramus, non oportet precari Deum, vt preces nostras Sanctis aperiat, & detegat. Præterea, nulla sit iniuria Christo, si Sanctos, vt patronos, & aduocatos inuocemus; quoniam Christus inter nos, & Deum est primarius Mediator, quod Sanctis non conuenit. Præterea, Sancti sunt apud Christum patroni, & aduocati, & Christus apud Patrem. Deinde, Sancti sunt aduocati beneficio Christi Domini, qui tales eos esse voluit, ac meruit.

Quod quæritur, Quo modo intelligantur multa, quæ vlti Ecclesiæ communi recepta, hæretici calumniantur tanquam impia, eo quòd per ea Diuinum honorem, & cultum creatis rebus deferre videamur? Primò enim calumniantur hæretici, quòd Templa, quæ soli Deo dicari, August. lib. contra sermon. Arrianorum, capit. 20. & lib. 1. contra Maximinum Arrianorum Episcopum argumeto 11. de Spiritu sancto, & lib. 8. de ciuit. capit. vltim. & alij Patres aperte testantur, Martyribus extruamus. Alioqui enim si templa Sanctis constituantur, cur etiam non dedicantur eis Sacerdotes, sacra, sacrificia, & victimæ? Sed nihil est, cur calumniantur hæretici: nos enim confitemur templa esse Dei: quoniam templa eriguntur, vt in eis hostiæ offerantur, & sacrificia Deo fiant; at verò dicuntur esse templa Martyrum, quia eadem sacræ domus, quæ sunt templa Dei, continent sepulchra Martyrum, ossa, reliquias, corpora, cineres, vel denique eorum Imagines, & monumenta, vel alia, quæ ad eos aliqua ratione pertinent: & proinde templa Deo dicantur ad sacrificia ipsi offerenda: Sanctis verò templa seruiunt tanquam magnificæ, & amplæ domus, in quibus est aliquid collocatum, quod ad Martyres aliquo modo spectet. Pari ratione dicuntur templa B. Deiparæ, Sancti Michaelis, & aliorum Angelorum: quia tamen eorum corpora, vel reliquias non continent; habent tamen eorum Imagines, vel monumenta reorum, quas Deus eorum ministerio, & opera mirabiliter effecit, vel aliquid, in quo vidēdos se hominibus exhibuerūt. Templa verò Deo dicari in honorem Sanctorum, & eorum nominibus appellari, comprobatur vsus Ecclesiæ à primis Apostolorum temporibus ad nos vsque perpetuò perductus, & auctoritas patrum Ambrosij lib. 1. epist. 5. ad Felicem Episcopum Comensem. Achanasij in Epistola ad vitam solitariam agentes. Basilij in Psalmi 114. in principio. Nazianzenij in oratione 1. in Italianum. Nysseni in oratione in Theodorum Martyrem. Chrysostomi hom. 28. ad Populum. Hieron. in li. contra Vigilantium. Augustini lib. de cura pro mortuis, cap. 5. & lib. 1. de ciuit. c. 1. Cyrilli in Catechesi. 16. Damasceni li. 4. Fidei orthodox. ca. 16. Denique Theodoretus lib. 8. ad Græcos ait; templa olim idolorum nunc Martyrum esse. Gregor. lib. 2. Dialog. cap. 8. testatur, à Sancti. Benedi-

cto in mote Cassino duo fana Apollinis conuer-
fa fuisse in oratoria Sanctorum, vnum Martini,
alterum Ioannis. Et liber Pontificalis refert Syl-
uestrum I. dedicasse Basilicas à Constantino ma-
gno extructas, vnam Petro, alteram Paulo, tertiã
Ioanni, quartam Laurentio: Liberium, B. Mariæ:
Domasum, B. Laurentio: Innocentiũ, Sanctis Ger-
uasio, & Prothasio: Sixtum, B. Mariæ: Symmachũ,
B. Andream.

Deinde calumniatur, & obijciunt hæretici,
quod inter rem diuinam faciendam, dum Deo
confitemur nos grauiter peccasse, cum eo simul
Sanctos coniungimus, confidentes quoque San-
ctis, nos verbo, opere, & omissione deliquisse. Re-
spondeo, cõfiteri nos Deo peccata, quibus ipsum
offendimus, & quorum à Deo veniam precamur
impensè. Confitemur verò Sanctis, tanquam pa-
tronis, & aduocatis, quos ascesimus, vt eorum
precibus, & meritis à Deo veniam impetremus.

Tertiò queruntur, quod vota Deo simul, & San-
ctis nuncupemus. Nam inter profitendam Reli-
gionem, Regulares solent cõtinenti oratione vt
dicentes: Voueo Deo; & B. Francisco, vel B. Do-
minico Castitatem, Paupertatem, &c. Respon-
deo, eos etiam calumniari posse, quod inter emi-
tendam Religionis professionem subiungitur: Et
tibi N. Præposito Generali, locum Dei tenenti. Dicendum
igitur est, posse nos Sanctis aliquid promittere,
sicut etiam fieri solet homini promissio. Sed tunc
Sanctis promittitur id, quod cedit in bonum, hoc
est, in obsequium, & honorem ipsorum: Vt cum
promittimus nos duros calices, aut vestes, aut
quippiam aliud, quod inferuiat vñibus sacræ æ-
dis, in qua reconditæ sunt Sanctorum reliquiæ,
vel Imagines.

Status igitur quæstionis est de Votis, quæ Deo
simul, & Sanctis nuncupantur, in quibus vouemus
aliquid virtutis officium, quod totum cedit in
bonum nostrum, nimirum, castitatem, & pauper-
tatem.

Dicendum est, eiusmodi Vota non fieri San-
ctis, sed Deo, Sanctos verò nominamus vnã cum
Deo, cum vouemus, quia significare volumus nos
eos, vt voti nostri testes adhibere; item, vt aduo-
catis adsciscere, vt eorum patrocinio promissa
seruemus, & exoluamus. Item, vota facimus
Sanctis, vt Dei locum tenent, & Dei vice fun-
guntur? Nec est, quod obrudant, continenter
nos dicere: Voueo Deo, & B. Francisco: Deus e-
nim inspector est cordium, & mentium, & sen-
tentię potius eius, qui orat, quàm vocis rationem
habet.

Postremò obijciunt nos altaria Sanctis erige-
re, thura adolere, dies festos instituire, ieiunia
consecrare, Missarum sacrificia offerre: obijciunt
isti calumniatores perfidi, institutas esse Missas
huius vel illius Sancti, peregrinationes nos in San-
ctorum cultum suscipere, deniq; Sanctos nos in-
uocare, vt morbos depellant, pestes arceant, vt
nos saluos, & incolumes seruent, & tanquam cer-
torum locorum præfides, & quorundam morbo-
rum curatores, & medicos. Quæ omnia sapiunt,
nugantur isti, Idololatriam, & Gẽtilitiam super-
stitionem. Ad horum singula Respondeo: Alta-
ria soli Deo dicantur, quatenus sunt, in quibus sa-

crificia offeruntur: at verò dicuntur altaria cer-
torum Sanctorũ, quia eorum corpora, reliquiæ,
vel Imagines in eis collocantur. Thura verò ad-
olemus Sanctis, non tanquam Deo; sed quia tem-
plum ipsum, vel altare thure expiatur. Præterea
dies festos Sanctis dicimus, vt in ipsis eos hono-
remus, eorum res gestas prædicemus, celebra-
mus, & eorum patrocinium inuocemus: eorum-
que peruigilia pariter ieiunio colimus, quia o-
ptamus eorum precibus, & meritis nostra ieiun-
ia Deo grata, & accepta fieri. Missarum porò
sacrificia non Sanctis offeruntur, sed Deo: hæc ve-
rò, aut illæ Missæ dicuntur esse huius, aut illius
Sancti, quia inter rem diuinam faciendam Sancti
memoriam facimus, vt pro nobis oret, & vt sacri-
ficia nostra ipsis precibus, & meritis Deo grati-
ora reddantur. Peregrinationes itidem suscipi-
mus, non quod eas Sanctis offeramus; sed quod
sacram ædem inuisamus, in qua sunt corpora, re-
liquiæ, cineres, vel imagines Sanctorum, vt ibi
Deum oremus, & Sanctorum opem, & auxilium
imploremus. Insuper oramus Sanctos, vt pestem
arceant, vt morbos pellant, bella, & alia mala pro-
pulsent, nosque seruent incolumes, nimirum suis
precibus, & meritis, & patrocinio, & auxilio apud
Deum. Quod si apud Patres aliquando legamus
preces, quæ ad Sanctos funduntur, in quibus peti-
tur, vt nostri eos misereat, nos respiciant, nos sal-
uos efficiant. Hæc, & alia interpretari oportet, vt
patres ipsi met intellexerunt; nimirum, vt causa
nostri ea suis precibus, & meritis impetrent.

Quorundam locorum, Sancti, Patroni, & Præ-
fides vocantur, non quod sint Diuinitates: sed
quod in ipsis locis eorum corpora, reliquiæ, cine-
res, vel imagines cõtineantur; vel quod Deus eo-
rum precibus in ipsis locis aliqua mirabiliter effe-
cerit. Similiter etiam certi Sancti contra certos
morbos, aut ad certa quædam opera inuocantur,
eo quod Deus ea beneficia eorũ precibus, & me-
ritis in nos cõferre voluerit. Ad extremum, cum
nos coram vno Sancto, vel eius imagine precati-
onem Dominicam recitamus, non id facimus,
quod eam precationem ad Sanctum referamus,
aut quod putemus nos in ea precatione cum San-
cto loqui, sed quod preces nostras ad Deũ fufas,
& directas optemus Sancti illius precibus, & me-
ritis ipsi Deo offerri; & vt eius patrocinio fiant
longè gratiores.

Nonò quæritur, An precationes publicæ diri-
gi tantummodò debeant ad Deum Patrem? In
Concilio Carthaginensi iij. can. xxij. decretũ est,
vt nemo in precibus, vel Patrem pro Filio, vel Fi-
lium pro patre nominet: Et cum ad altare affiti-
tur, semper ad Patrem dirigatur oratio. Ecclesia
igitur ad Patrem per Christum solita est suas pre-
ces dirigere. Nihilominus tamen æque, ac Pa-
trem, Spiritum Sanctum, & Filium orat, vt mani-
festò constat ex Litanis, & supplicationibus pu-
blicis, hymnis, & alijs quibusdam orationibus
peculiariter Filio, & Spiritui sancto dedicatis.
Obijcies illud Pauli ad Roman. 8. Ipse Spiritus po-
stulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus: ergo Spi-
ritus sancti est Deum Patrem orare. Respondeo,
appellatione Spiritus iuxta Augustinum, Prima-
sum, Sedulium, Bedam, & Anselmum, intelligi
Spiritum sanctum: sed, qui postulat, id est, facit

nos postulare. At secundum Chrysostrum, Theophylactum, & Euthymium, intelligitur spiritus charitatis per Spiritum sanctum nobis infusus, qui postulat pro nobis, &c.

Decimò quæritur, An fas sit Christum Dominum orare, ut pro nobis ipse oret? quod est quæ-
rere, an nobis liceat sic Christum precari, ut dica-
mus; Christe, ora pro nobis? Respondeo, nefas esse
Christum ut Deum precari, uti oret pro nobis:
nam Christus ut Deus, est Patri per omnia æqua-
lis. Sed quæstio est, an Christum ut hominem ora-
re possimus, ut pro nobis precetur? Respondeo,
nulla ratione esse nobis receptum: Ecclesia
autem nunquam publicè Christum precatur, ut
pro nobis oret, sed ut nostri miseretur: nam pre-
ces non ad naturam humanam, sed ad personam
in natura subsistentem diriguntur: at persona Chri-
sti una est, & ea est persona filij Dei.

Vndecimò quæritur, An Christus in cælo pro
nobis oret, quatenus homo est? nam certò constat
olim eum in terris pro nobis sæpius orasse. Sunt,
qui censent, nequaquam esse dicendum, Chri-
stum in cælis pro nobis orare: nam orare, est ac-
tus alicuius suppliciter sese Deo subijcientis, &
vel inflexo genu, vel submisso capite, vel inclina-
to, aut prostrato corpore aliquid petentis: At
Christus in cælis se hoc modo non habet. Res-
pondeo, Christum in cælis pro nobis orare, pe-
tendo aliquid à Patre, & ostendendo illi sua me-
rita, & opera, quæ in terrâ pro nobis gessit. Nam
ad Rom. 8. dicitur: *qui etiam interpellat pro nobis*, &
ad Hebr. 9. *Introiit in ipsum cælum, ut appareat nunc
cultui Dei pro nobis*. Et Ioannes in prima Canonica:
Sed & si quis peccauerit, advocatum habemus apud Patrem
Iesum Christum iustum: Et ipse Christus cum dixisset
Discipulis suis, ad Patrem se rediturum, ait:
Rogabo Patrem, & aliam Paraclitum dabit nobis. Et rur-
sus: *Illo die in nomine meo petetis: & non dico vobis, quia
ego rogabo Patrem pro vobis*. At verò Christus in cælis
Patrem non orat voce supplicum hominum,
qui genu flectunt, caput submittunt, pectus pu-
gno cædunt, corpus prosternunt, & expansas pal-
mas in altum attollunt: hæc enim vel horum ali-
qua Christo in terris agenti conveniebant, sed
non ad Patris iam dexteram confidenti.

Duodecimò quæritur, An Sancti pro nobis in
cælis orent? Respondeo, dubitari non posse, quin
pro nobis orent, quia nos magna charitate, & a-
more prosequuntur: *ut ante dixi, preces nostras
quamvis intra mentem omnino latentes exaudi-
unt: ea quoque mala, quibus premimur, & bona,
quibus indigemus, nota, & perspecta habent*. Vn-
de Petrus: *Dabo autem operam, & frequenter habere vos
post obitum meum, ut horum memoriam faciatis*. Apoc. 5.
describuntur viginti quatuor seniores in cælo
procidisse coram throno Dei, habentes singuli
phialas aureas plenas odoramentorum, quæ sunt
orationes Sanctorum. Item Angelos Sanctos in
cælis pro nobis orare, clare Scripturæ docent,
quia testantur, eos nostri curam habere, Tob. 12.
Zach. 1. Apoc. 8. Daniel. 10. & Matth. 18. **S E D**
Q U A E S T I O E S T, An Sancti orent pro ijs, qui
pœnis purgatorij expiantur. Sotus in 4. dist. 45.
quæst. 3. art. 2. ad finem, videtur docere, non pro illis
orare: sed eum manifestè communis Ecclesiæ v-

sus conuincit, quæ in suis publicis supplicationi-
bus sic Sanctos consuevit orare: *Sancte Petre ora pro
eo, &c.* Quanquam arbitror Sotum eo loco solum
docere voluisse, Sanctos cæli ciues non orare pro
illis satisfaciendo, sed impetrando. Nam S. Tho-
mas in 4. d. 45. quæst. 3. art. 3. ad 6. ait, aliter orare pro
mortuis Ecclesiam in terris, aliter Sanctos in cæ-
lo, quia Ecclesia orat pro illis impetrando, & sa-
tisfaciando, Sancti verò orant impetrando, non
satisfaciendo.

Quæres, An Sancti, qui ante Christi ascensum
in cælos apud inferos detinebantur, pro vitiis o-
rauerint? Respondeo, solitos fuisse orare, ut con-
stat ex 2. Machabæorum ca. 15. vbi Iudas per visio-
nem vidit Oniam Pontificem, & Hieremiam pro
populo Iudæorum orantes, & Hierem. 15. dixit
Dominus ad me: *Si festerint Moyses, & Samuel coram me,
non est anima mea ad populum istum*. **S E C U N D O R O-**
G A B I S, an iusti, qui ignibus purgatorij debitas
peccatorum pœnas exolunt, pro nobis orent?
Dux sunt opiniones: nam S. Thomas secunda secon-
de, quæstione 83. articulo quarto, ad 3. & in 4. dist. 45.
quæst. quarta, artic. 5. q. 2. ad 2. & Alex. par. 4. q. 2. c.
memb. 3. art. 4. ad 4. censent, eos minime pro nobis
orare, licet orent pro seipsis: quia nondum sunt
cælestem hæreditatem adepti, & acerbissimè cru-
ciantur. Deinde, quia eorū potius est pœnas lue-
re: quàm suorum amicorum patrocinium susci-
pere. Præterea, quia Ecclesia nunquam eos orare
consequitur. Contra alij opinantur, & eos pro no-
bis orare, & posse nos ad eos preces dirigere, quia
Dei gratia, & charitate sunt præditi, & vel Ange-
lorum ministerio, vel Dei munere possunt pre-
ces nostras cognoscere. Nec impedit pœnarum
acertitas, quam sustinent, quin pro nobis orent:
quoniam Martyres dum sequissimè torquebantur,
pro suis etiam tortoribus precabatur. Postremo,
quia refert B. Gregorius lib. 4. Dialog. c. 40. de quodam
Paschasio hitoriam, cuius anima pœnis pur-
gatorij expiabat, & nihilominus eius meritis,
ac precibus mirabilia quædam efficiebantur. Hanc
opinionem sequitur Medina, de oratione, q. 4. f. de a-
nimabus etiam. & Sot. in 4. dist. 45. q. 3. ar. 1. versus finem,
ait: *Fortasse anime iustorum, quæ igne purgatorio detine-
tur, cum charitate sint prædite, non impediuntur, quin orent
pro nobis*. Sed hoc est tenuissimum cõiecturæ agere.

S. Thomas, cuius sententiæ communis Theolo-
gorum schola subscripsit, cõset eos pro nobis ne-
quaquam orare, quia nondum sunt in eo vitæ sta-
tu, & conditione, in quo pro nobis oratur. Et ad
illud Gregorij de Paschasio respondet, in 4. d. 15.
q. 4. ar. 5. q. 2. ad 3. ea miracula contigisse obstudii,
& pietatem eorū, qui bona fide ipsum precaban-
tur: putabant enim, eum fuisse iam ad cælestes se-
des admissum. Voluit tamen Deus edito miracu-
lo ostendere illius vitam sibi gratam, & acceptã
fuisse, quamvis adhuc contractas in hoc mundo
maculas pœnis purgatorij eluebat. Pasch. asserit, in-
quit, in purgatorio non orabat pro alijs, sed oratio ad eum
sua exaudita est propter fidem orantium. Sic ille.

Decimotertiò quæritur, An eos singulos, qui
sunt cælestem hæreditatem affecti, iure possi-
mus orare, etiam paruulos, qui sacro Baptismate
abluti, statim ad supernam patriam conuolati sūt?
Respondeo, Ecclesiam ad Angelos quidem singu-
los bonos preces dirigere, at verò non singulo-

2. Ioan. 2.

Ioan. 14.

2. Pet. 2.

rum iu-

rum iustiorum, & beatorum animas, qui sunt in cælestibus collocati sedibus deprecatur: priuatim tamen quisque potest eas singulas animas orare, quas pie credit esse in cælum receptas ad gaudia sempiterna.

Decimoquarto queritur, An præcepto obligemur ad Deum orandum; & quando eiusmodi præceptum obligationem inducat? Respondeo, inter omnes conuenire, esse præceptum orandi, esseque iuris naturalis: nam recta ratio præscribit, uti Deum oremus, ut precibus ab eo peccatorum veniam, diuinam gratiam, & charitatem, & cætera, quæ sunt ad vitam æternam necessaria impense petamus. Vnde Scripturæ testantur: *Oportet semper orare; ite, sine intermissione orare.* SED QVARE SIT IO EST, quibus nam temporibus huiusmodi lege teneamur. Nec in præsentia querimus, quando nam iure scripto, quod positiuum vocatur, preces fundere, & orare cogamur: sed quanam certa tempora orationi ius naturale præscriperit.

Syluester verbo, *Oratio, questio. 8.* tenet obligari singulos ad orandum, cum primum rationis vltimum attingunt; deinde, quando probitas, & virtus cuiusque vehementer hostium telis, & incurribus tentata agitur: Postremo, quando proximus grauissimè indiget remedio ad vitam spiritualem, vel temporalem conseruandam necessario: Vt si duo dillicti gladijs dimicent inter se acriter, & de capite, ac vita periclitentur. Angel. verboratio, nu. 20. *M. di. de oratione qu. 11.* & Ledelm. 4. *questio. 26. artic. 3.* Nauarr. *de hōis Canonis, cap. 3. numer. 14.* docent vnumquemque orare debere vi legis naturalis, cum eius virtus, & probitas vehementer tentatur, aut cum graui afflictionum, & calamitatum, & aliorum malorum pondere premittitur, aut cum in probabile mortis periculum incidit. Adhæc, etiam obligari nos ad orandum, cum ad rem diuinam audiendam diebus dominicis, & festis accedimus: putant enim, eadem lege, qua Missæ sacrificio interesse debemus, obligari nos ad orandum. Sed secundum Durand. in 4. d. 15. *quest. 12.* & Palud. 4. d. 15. *quest. 5. artic. 1.* nulla est ratio, quæ conuincat, in huiusmodi temporibus teneri nos orandi lege. Nam cum quis incipit uti ratione, factus est, si omne tunc peccatum deuiterauerit, ac id boni præstiterit, quod tunc occurrerit. Nec item si dæmon, vel alius quispiam nos grauius tentet, ut à Dei gratia, & charitate deiciat, cōtinuò sequitur, ut ad orandum obligemur: sunt enim in promptu alia remedia, quibus dæmonem, & alios hostiles incurfus propulsare possumus. Nec Missæ sacrum audiendi præceptum adstringit nos ad orandum.

Quo igitur tempore, dices, orandi præcepto, ac lege tenemur? Respondent Durandus, & Paludanus multa esse iuris naturalis præcepta, quæ certum tempus minimè præscribunt, è quibus est ieiunandi, & orandi præceptum. Vnde præscripto humanarum legum in his certa tempora constituantur. Quare sicut ieiunandi lex definita tempora habet decreto Ecclesiæ, voto, vel iureiurando cuiusque, aut præcepto Superioris: sic etiã certa tempora cōstituta sunt Ecclesiasticis legibus; nimirum Romanorum Pontificum, vel Episcoporum, vel aliorum Superiorum præceptis, iureiurando, vel voto priuato singulorum, vel præferi-

pto conscientie propriæ; ut si quis existimauerit, se nunc ad orandum, præcepto obligari. Mihi probabile videtur, vnumquemque vi præcepti naturalis orare debere ijs temporibus, quæ supra Angelus, Medina, & Nauarrus expresserunt. Item, ijs temporibus, quibus debet Dei gratiam, auxilium, & opem inuocare, ut impetret à Deo, quæ sunt necessaria ad salutem sempiternam.

Decimoquinto queritur, An soli Deo sit sacrificandum? Respondeo ex Augustino *lib. 8. de ciuit. cap. 27.* & S. Thom. 2. 2. q. 85. art. 2. sacrificare, esse religionis opus, & officium, & soli Deo sacrificia offerri oportere quia offeruntur, ut peccata expiamus, eorum veniam impetremus, bona consequamur, & à nobis aduersa, & mala repellamus: sed Deus auctor est, à quo tanquam à fonte eiusmodi bona promanant. Vnde Concilium Tridentinum *sess. 22. de finiuir*, Missæ sacrificium soli Deo offerri. *cap. 3. ait: Et quamuis in honorem, & memoriam Sanctorum nonnulli asserant Missas Ecclesiæ celebrare consueuerit, non tamen illis sacrificium offerri docet, sed Deo soli, qui illos coronauit; vnde nec Sacerdos dicere solet: Offero tibi sacrificium Petre, vel Paule, sed Deo de illorum victorij gratias agens, eorum patrocinia imporat, ut ipsi pro nobis intercedere dignentur in cælis, quorum memoriam facimus in terris.* Hæc ibi. Et Canon s. eisdem S. Thom. ait: *Si quis dixerit, imposturam esse, Missas celebrare in honorem Sanctorum, & pro illorum intercessione, apud Deum obtinenda, sicut Ecclesiæ inuenti, anathema sit.* Ac in Decreto de obseruandis, & euitandis in celebratione Missæ, inter alia constituit. Postremo, inquit, ne superstitionis locus aliquis deus, editio, & panis propofitis cauant (nimirum Episcopi) ne Sacerdotes alij, quam debitis hōis celebrent, neue ritus alios, aut alias ceremonias, & preces in Missarum celebratione adhibeant, præter eas, quæ ab Ecclesiâ probate, ac frequenter, & laudabili vsu receptæ fuerint. Quorundam vero Missarum, & candelarum certum numerum, qui magis à superstitionis cultu, quam à vera religione inuenti sunt, omnino ab Ecclesiâ remoueant: doceant que populium, quis sit, & à quo potissimum proueniat sanctissimi huius sacrificij iam pretiosus ac celestis fructus. Hæc ibi.

Quæres, quo tempore sacrificandi præcepto tenemur? Respondeo ad eundem modum, quem dixi, de præcepto orandi, nam iure naturali generatim solum modò constituta sunt tempora, sed iure Diuino scripto, vel Ecclesiastico, vel voto, aut iureiurando cuiusque, aut Maiorum, siue Superiorum certa tempora definiuntur: de quibus suo loco dicemus.

Caput XI.

De Peccatis, quæ contra Religionem committuntur.

A Nimaduertendum est, multa esse peccata, quæ Religioni aduersantur: de quibus agit S. Thomas in 2. 2. q. 92. & sequentibus. At præsentis instituti tantum est, ea attingere, quæ ad Idololatriam, Superstitionem, Diuinationemque inanem, & vanam pertinent.

Primum queritur, Quid sit Superstitio, & quod duplex? Respondeo, superstitionem dici vanam, & inanem religionem, eam nimirum, quæ Deo venerationem, & cultum indebitum, defert, aut de-

bitum